

Az ifjúság szép madara

Tennessee Williams drámája az évadnyitó előadásán

Távolugró ne nézzen vissza, ha eldobbant, ám a színház nem atlétika, s évadkezdesre nehéz beülni sikerten: viszonyít, emlékezik és minden változást észlel az ember. Volt idő, amikor rózsákat hintettek szét az alkalomból. Igaz, ugyanakkor ültették be a vasfüggönyt is ízlés és ízléstelen reklámfálák (összhatásában mégiscsak ide illelten) virágoskertjével; most se rózsák, se reklámok. Viszont finoman szegélyezett fali tapéták a lépcsőházban, és nincs ünnepi beköszöntő (bár megszoktuk) és nincs műsorfüzet (hozzászokjunk?). Puritán szezonkezdő, szerénysége illik a viszonyokhoz, hiszen az a legfontosabb, hogy végre játszik a színház. Oszintén szólva, hiányzott már.

Acs. S. Sándor felvétele

Chance Wayne (Körtvélyessy Zsolt) és Alexandra Del Lago (Fogarassy Mária) az első felvonásban

Amikor megjelentek nálunk az amerikai Tennessee Williams drámái (*Orkény István* szép fordításában 1964-ben közölte a Nagyvilág, tehát a film után, *Az ifjúság szép madarát*), és ideért az angolszász irodalom üzenete, mely egy távoli világból brutális erőszakot, nyers morált, emberrontásokat mutatott — meghökentett és vitára ingerelt. A mutatóvagy éppúgy, mint a stílus. Jellemzően érdekes földélni az orvos-író *Benedek István* antipatiáját, aki az irodalom jelenlétét is megkérdőjelezte: „Mérhetetlen fertő és mocsrár túl fel ezekben a darabokban, az alakok zöme morfinista, homoszexuális, kéjlány, gyilkos és hasonlók. Régen ezt a műfajt ponyvának nevezték, most korunk jellegzetes drámairodalma” — füstölgött hangosan, nem átválva *Blanche* drámáját *A csömör villamosának* fricskázni. Tüneteseiből viszont mára sem érvénytelen, vajon a társadalom hibázott kizárólag. Szerinte Williams drámáiban nem a társadalom felelős (ezért nevezte ponyvának), s ha nézetét aligha oszthatjuk (hisz azóta politikából, vietnami háborúból és egyéb akcióból megtanultuk kiismerni az amerikai társadalom felelőtlenségét), azért megzivilendő: *Az ifjúság szép madarában* is van választás lehetősége Chance Wayne-nek, Alexandrának és a többieknek. Hogy Boss Finley politikai karrierjének veti áldozatul a lányát, még nem ok feltétlenül Chance számára, bármily rokonszenvesen tiltakozik a korteskedők hazug erkölcsi ellen, hogy selyemfiúvá válják, tehát maga is tisztességtelenül keresse a felzárkózást. Hasonlóképpen a színésznőnek, Alexandra Del Lagónak is kínálkoznak más eszköz a hasisinnál, kimekkelni az üzlettel silányult szakma tigrisketrecéből. *Gondolom, a társadalom felelősége bizonyított Williams-nél, de figuráinak eléggé eggyoldalú esztét ad, akarva-akaratlanul meditációra készítetve: más megoldásokról, az egyén választási lehetőségeiről.* Chance Wayne vagy Alexandra személyesen is hibásk elrontott életükért, s ilyen megvilágításban, ilyen drámái közegben miénk a darab; érzi és érzéketlen, némelykor szerencsésen, a szegedi előadás.

Mi Williams-nél az ifjúság szép madara? Kínálkozik az olcsó válasz, ami *Boccaccio*-nál a Fülemlé, mert a csellemény e körül zajlik, olyasféle fundamentumon, mely röviden: az eltékozolt fiatalság. Alexandra, kinek érdeklődése a kielégüléssel

egyenes arányban nő” fizikai állapotában reprezentálja a vázlatlan, üres figurákat, „döglött versenyló, akiből enyvet gyártanak”, az ópiumtól jártányi ereje sincs, ágyhoz láncolja — a kilátástalanság. Elbukott emberek, elévesztett sorsok vergődnek a színpadon, „meghempergtek a csatornában, s megtanulták a patkányok nyelvét”. Abban tán különböznek, hogy egyikük térdig gázol a mocsrárban, másikuk combtól vagy derekig süppedt már, de a reménytelenségben kíméletlenül közösek, valamennyiüket elnyeli a fertő, mind belefutadnak.

A sötét képet, a képből nekünk fontosat, mint tanulságfordozókat, magára veszi a rendező, Szűcs János. Teszik, ahogy föl vállalja. (Már *A királyasszony lovagjának* előadásain kivillant a számára érvényes és azonosat firkászó érzékenysége, csak dicséreni lehet, ha irányítónak hirdeti és gyakorja használja — általában a szegedi színház.) Tudja persze, Williams hőseire idegen világ más társadalmi és morális teher-tétele borul, hihetné, mi köztünk hozzá, ujjal mutogatná, megbotránkozón: lám, lám az amerikai fiatalság. Nem teszi. Találónan írtak valahol Williams hőseiről: idegvégződéseiket bőrük felületén viselik, Szűcs János most azon iparkodik, hogy szereplői Williams hőseinek bőrében miféle allergiát bírnak el. Belegyalog a nyugati világ illúzióvesztett nemzedékének tengervízébe, mert hullámai — az életvitel modellje — nálunk is partot értek. Kortársak vagyunk — gondolja okkal, és ezáltal izgalmassá teszi a játékot. Sajnos, eszkezelivel, színészvezetésében nem eléggé következetesen. Ezért aztán kitűnően megkomponált pillanatok maradnak csupán az előadásból, melyről természetesen nem kizárt, hogy a későbbiekben beírják.

Két nagy szerep jutalmaját Fogarassy Máriának (Alexandra) és Körtvélyessy Zsoltnak (Chance). Mindketőjükre valóságosan rászárták, egyéniségük oly beszédesen kiált utánuk, hogy a szerep és szereplő fazonrokonsága már-már megtévesztő. Ővek az érdem, ha létrejön ez az illúzió, s amiatti a csalódás, hogy olykor elvész a szerep-azonosulás művészi bensőségessége, hitele. Akkor farsztozó, enervált az előadás, mikor eszközeik külsőségek,

mikor elhiszik, hogy a beállított vagy rögtönzött póz önmagában véve hatásos, s ezeket fürkészve, rájátszának. Különösen Körtvélyessy Zsoltnál szembetűnő, hogy előszeretettel teremt meg előbb fizikailag a drámai szituációkat, s aztán igazítja hozzá a szöveget. Így a mozgás külön életet él, leszakad a dialógusról, melynek fonálát kényszerűen veszi föl újra és újra, mert alkalmaznia kell a már korábban megtermelt színpadi helyzetéhez. (Pedig a régi modoroságáról mintha leszokott volna — előnyére — az utóbbi időben. A figura viszont, ismételteljünk, visszavonhatatlanul az övé, lelke rajta, hogy belülről is birtokba vegye.) A szerep elsajátításának művészi gyötrelmére, az önálló munkára érezhetően többet fordított Fogarassy Mária, neki a játék felhangjait kell még őszintébben „kiénekelnie”, s az átmeneteken módosítani, hogyan törjenek ki extázisból a hideg felismerések, a tudattalanba menekült színészno másorából a józan megvilágosodás pillanatai.

Vegyes benyomást keltenek a többiek. A Szegedi bemutatóhoz Nagy Zoltán elegáns szülészfőorvosa finoman érzékelteti, hogy áldozata nem egészen önfeláldozó, de ügyesen kiszámított; s a színész új művészi köztül nyereségnek ígérkezik Horváth István (Tom Junior) és talán Kemény Eszter (Lucy) is. Egervári Klára Nonnie nénihez hoz melegséget, emberségszítetet az embertelenségbe, Simon Éva Heaveny-je a meddővé termékelletett lány kiszolgáltatottságát jelzi, bár kezdetben sápkórosan, vértelenül. Legtöbbet Kovács János küszködött önmagával, hogy hitelképessé fegyelmezze másra hivatott eszközeit. Halajbit öltene, akár egy floridai Turi Danit is eljátszhatna, oly ellenállhatatlanul érzi a figura komikuságát — elgondolkodtatva, miért kellett a kitűnő művészt kényszerzubbonyba erőltetni, ha akadt más, akire illik Boss Finley zakója. A kisebb szerepekben Jachinek Rudolf, Teszár Gábor, Zámberi László, Szabó István, Gyürki István, Tóth Katalin, Várnai Klára, Gémesi Imre és Szepesi Gábor megfelel.

Sándor Lajos modern hangvételi, atmoszférikus díszletei okos és célszerű játéktérrel adnak, s tetszettek Vágvölgyi Ilona nyugodt vonalú, praktikus tengerparti jelmezei.

Nikolényi István

Vásárhelyi hetek

Hódmezővásárhely felszabadulásának tiszteletére idén ismét megrendezik a vásárhelyi heteket. A tízéves hagyománnyal rendelkező hetek ünnepélyes megnyitóját tegnap, szombaton tartották a Bethlen Gábor gimnáziumban. A 20-ig tartó program sok érdekességet ígér.

A képzőművészeti kiállítások mellett népművészeti kiállítás, filmvetítések, műsoros fodrászati és divatbemutató, komoly zenei koncertek, sportrendezvények várják az érdeklődőket. A fiatalok ifjúsági fórumot és naggyűlést tartanak, előadóestjükön Csongrád megye öntevékeny ifjúsági együttesei mutatkoznak be. A KISZ-tagok és az úttörők számára Ki tud többet Vásárhelyről? — címmel vetélkedőt tartanak. A kisiskolások aszfaltrajzversenyen mérhetik össze tudásukat.

A vásárhelyi hetek programjában a tudomány is helyet kapott: A szocialista munkásmozgalmak kezdete címmel helytörténeti tudományos ülésszakot, A pedagógia időszerű kérdései címmel ankétot rendeznek. Sor kerül a dél-magyarországi traumatológiai vándorgyűlésre, a megyei klinikopatológiai konferenciára, az orvosok és a pedagógusok tapasztalatcserejére is.

A zenerajongókat fűvészekari találkozóra, minősítő hangversenyre, a Jeunesses Musicales fűvésztűs bemutatóra estjére, s népzenei előadásra hívják.

Megrendezik a szocialista brigádvezetők tanácskozásait, várják az érdeklődőket a Magyar Néphadsereg Művészegyettségének vendégjátékára is.

Előkészületek az uszoda bővítésére

Az év elején született döntés az újszegedi versenyszoda bővítéséről, utasítást adva a szükséges ingatlanok kisajátítására. Azóta a kisajátítás megtörtént, s egy kivételével már a lakók is kiöltöztek. A vízművek hamarosan megkezdik a Torontál tér északi oldalán levő házak bontását. Ez a munka várhatóan az év végéig befejeződik.

Megkezdődött a múzeumi hónap

Kondor Béla-emlékkiállítás Szegeden

Tizennegyedik alkalommal rendezik meg az idén hazánkban a múzeumi emléki hónapot. Az októberi rendezvénysorozatokat Csongrád megyei megnyitójára tegnap, szombaton délután a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában került sor. A múzeumi hónap megyei megnyitóját egyúttal Kondor Béla emlékkiállításának nyitánya is volt.

A múzeumi és műemléki hónap Csongrád megyei eseménysorozatát Hantos Mihály, a megyei tanács elnökhelyettese nyitotta meg. Beszédében utalt a múzeumok feladataira, értékelte a megye muzeológusainak munkásságát. A kulturális miniszter megbízásából átadta a Szocialista Kultúrúrtól kitüntetést Hegedüs Katalinnak, a szentesi Koszta József Múzeum igazgatójának. Kiváló dolgozó kitüntetéssel

jutalmazták Wirth Istvánnét, a szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársát. Az NKfV szegedi üzemegysége Március 15. szocialista brigádja nevében a Miniszteri dicséretet Bódi József brigádvezető vette át a megyei tanács elnökhelyettesétől.

A nemrég elhunyt kiváló magyar képzőművész, Kondor Béla emlékkiállítását dr. Németh Lajos művészettörténész nyitotta meg. A Magyar Nemzeti Galéria anyagából válogatott bemutató jórészt Kondor Béla grafikai munkásságát öleli fel. A nyitónépszerűség programjában közreműködött a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozatának, valamint a Tömörkény István Gimnázium és Szakközépiskola zeneművészeti tagozatának hallgatóiból alakult vónónégyes és Krékits József, az Egyetemi Színpad tagja.

Szakosítják a fogyasztási cikkek gyártását

Szombaton hazakereszt Moszkvából a Szurdi István belkereskedelmi miniszter vezette delegáció, amely a KGST-országok belkereskedelmi minisztereinek tanácskozásán vett részt.

A tanácskozás résztvevői sikeresnek értékelték az utóbbi négy év közös munkáját. Ez idő alatt 500 millió rubel értékű áruforgalmat bonyolítottak le egymással a tagországok belkereskedelmi

szervei, vállalatai a lakosság árutellátásának bővítésére. A magyar vásárlókörzség is érezhette ennek kedvező hatását, hiszen az üzletekben nagy mennyiségben jelentek meg többek között az NDK-beli kötöttárak, a lengyel cipők és a különböző bolgár élelmiszerek. A magyar ipar termékei közül főleg a ruházati, a háztartási cikkek és a porcelánárak keresték a többi KGST-országban.

A mostani, hetedik ülészakon kötött megállapodás alapján, a következő években különös gondot fordítanak a tagországok a fogyasztási cikkek gyártásának szakosítására, és a közvetlen árucserre nagyobb arányú növelésére. Közös munka-programot dolgoznak ki egymás kereskedelmi tapasztalatainak átvételére, hogy az ellátás színvonalát ezzel is javítsák. Közös munkával, tudományos módszerek alkalmazásával már folyamatban van a főbb fogyasztási cikkek iránt várható igények felmérése, és a fogyasztói cikklista olyan modelljének kialakítása, amely elősegíti a legkedvezőbb választék arányainak kialakítását.

KÉPERNYŐ Az egyezkedő

A fiatalság mindenkor hálás és izgalmas témát kínálkozott az írók, a filmesek számára. Marosi Gyula és Nemere László tévéfilmjében (péntek este vetítették a Budapesti Művészeti Hetek programjában) tizen-, vagy éppenhogy huszoneves fiúk gondolatait, hétköznapi: kicsit extrém, kicsit valóságos kalandjain át próbálta fölön csipni a mai fiatalságot. S hogy hiteles legyen a kép: két szélsőséget — két, merőben különböző családi környezetből induló fiatalember lázadását — követték nyomon a szerzők.

Az „egyezkedők” felszínes, nem jellemző gondolataira és tetteire ugyanúgy figyelmet szentelnek, mint a társadalommal, családjukkal, környezetükkel szemben tanúsított tudatos ellenállásukra. Mintha képzeletbeli nagyító az szemlélték, kutatták volna a mai fiatalságot. Am hogy az efféle módszerek-nél történni szokott: egyes tényeket többszörösen felnagyítottak, másokat pedig mikroszkópikus méretekre apróztak el. A sok-sok igaz, általánosságban is valóságban mozzanat mellé így legalább ennyi felszínes: csak különleges esetekben igaz ered-

Maga az építkezés jövőre, az első negyedévben kezdődik a hamarosan elkészülő tervek alapján. E bővítés természetesen csak a kezdet, része annak a tanácsi programnak, amelynek alapján a stranddal párhuzamosan, a töltésnek a Tiszával ellentétes oldalán tíz év alatt tíz medencét kell építeni.

Milyenek ezek a fiatalok? Javítani akarók, vagy egyezkedők? Megalkuvások ellen harcolók, vagy „magam sem tudom, miért”-lázkodók? Mi fűzi össze őket? — megannyi megválaszolatlanul maradt kérdés. Azt már ne is firtassuk, valóban ilyen a mai fiatalság?

A kérdőjelekért, hiányérzetünkért néhány, rövidségben is hiteles, kiváló színészi alakítás: Berek Katié, Mádi Szabó Gáboré, Szilágyi Etáé és Horváth Sándoré, kárpótolnak némileg bennünket.

L. Zs.